

SPORT SOHADAGI ILMIIY TA'LIM MAMAMLALARI VA YECHIM YOLLARI.

Namozov Sherzod Nasimovich

dzyodo - sport treneri

Annotatsiya: Zamonaviy sport - bu sport rekordlarini ishlab chiqarish uchun maxsus tizimni o'z ichiga olgan kuchli sanoatdir. Unda sportchilar va murabbiylar, menejerlar, sport shifokorlari, psixologlar, tadqiqotchilar ishtirok etadi. Ommaviy axborot vositalari keng ko'lamli raqobatni jamiyat hayotining asosiy voqealari darajasiga ko'tarib, doimiy ravishda targ'ib qilmoqda. Biroq, zamonaviy sportni bir maqsad, vazifa va rivojlanishning umumiy qonuniyatlariga ega bo'lgan yagona hodisa sifatida ko'rsatmaslik kerak. Zamonaviy sport turlari ko'p qirrali va xilma-xildir. Sport tizimiga ommaviy, bolalar va o'smirlar, maktab, o'quvchilar sporti kabi sport turlari kiradi, ular sog'lomlashtirish va yosh avlodning sport madaniyatini shakllantirish muammolarini hal qiladi. Eng yuqori yutuqlar sporti (Olimpiya va professional sport turlari) yuqori sport natijalari va g'alabalariga erishishga qaratilgan. Bu navlar umumiy funktsiyalarga ega: o'yin-kulgi, siyosiy, iqtisodiy. Mukammallik sporti hayot tarzining o'ziga xos namunasini, muvaffaqiyat yo'lini namoyish etadi, yuqori sport texnikasi, raqibni mag'lub etish qobiliyatini namoyish etadi. Ko'pgina tomoshabinlar uchun bu model nafaqat sportda, balki hayotning boshqa sohalarida ham taqlid qilish uchun namuna bo'ladi. Biroq, elita sporti ko'plab qarama-qarshiliklarni keltirib chiqardi, ular zamonaviy sportning ijobiy rivojlanishiga imkon bermaydi, ko'pincha uni obro'sizlantiradi va odamlarda, ayniqsa ota-onalarda sportga salbiy munosabatni shakllantiradi. Jamoatchilik fikri tobora ko'proq zamonaviy sportni inson faoliyati uchun xavfli soha sifatida baholamoqda. Tadqiqot maqsadi: zamonaviy sportning qarama-qarshiliklarini sotsiologik tahlil qilish va ularni bartaraf etish yo'llarini taklif qilish.

Kalit so'zlar — zamonaviy sport, elita sportlari, Olimpiya va professional sport turlari.

1. KIRISH

Zamonaviy jamiyatda sport rivojlanishidagi eng keskin qarama-qarshiliklar orasida sport, ehtimol, salomatlikni saqlash va mustahkamlashning yagona va asosiy omili ekanligi haqidagi afsonadir. Jismoniy mashqlar profilaktikasi haqida hech kim bahslashmaydi. Biroq, bu sog'lom turmush tarzini tashkil etuvchi omillardan biri ekanligini tushunishingiz kerak. Sportdan tashqari, inson salomatligiga ekologik vaziyat, ovqatlanish rejimi va sifati, yomon odatlarning mavjudligi, turmush darajasi, irsiyat va boshqalar ta'sir qiladi. Shuning

2-TOM, 6-SON

uchun sog'liq va sport holatini bevosita bog'lamaslik kerak. Bundan tashqari, jarohatlar va yuqori sport yuklari tufayli taniqli yosh sportchilar bilan sodir bo'lgan fojiali holatlar ma'lum. Aleksey Cherepanovning fojiali taqdiriga misol keltirish kifoya, bu yosh va umidli sportchining yuragi. Sportchilar, chang'ichilar, biatlonchilar masofani bosib o'tib, stadion yo'lga yoki trekka "o'lik" yiqilib tushishi allaqachon tanish bo'lgan.

2. ASOSIY QISM

Eng yuqori yutuqlar sporti tanadagi maksimal ruxsat etilgan jismoniy faoliyatga ta'sir qilish xavfi va zarurati bilan bog'liq. Afsuski, bir qator holatlar (har qanday holatda ham g'alaba qozonish istagi, doping) tufayli sportchi ruxsat etilgan chegaradan oshib, o'zining, ba'zan esa raqibning sog'lig'iga zarar etkazadi. Hozirgi vaqtda yangi sport turlari, ayniqsa ekstremallar soni tez sur'atlar bilan o'sib bormoqda: tog 'velosipedi, kvadras, fristayl, skuterlar va boshqalar. Ekstremal sport turlari ba'zan klassik sport turlarini - chang'i, yengil atletika, gimnastikani siqib chiqaradi. Biroq, insonga sportning har qanday turi bilan shug'ullanish va o'z tanasining imkoniyatlarini o'rganishni taqiqlab bo'lmaydi. Bundan tashqari, hayotda biz ko'pincha kuchlarning to'liq konsentratsiyasi xavfdan qochishimizga imkon beradigan vaziyatlarga duch kelamiz. Va insonning jismoniy kuchi qanchalik ko'p bo'lsa, u qiyin vaziyatdan shunchalik kam sog'lig'ini yo'qotadi. Sport muammoli vaziyatlarni taqlid qilishga va ulardan chiqish yo'llarini topishga yordam beradi. Shuning uchun har bir kishi sportning qaysi darajasiga erishishni o'zi hal qilishi kerak. Sport va sportchining sog'lig'i bilan bog'liq bo'lgan qarama-qarshilik sport anjomlarini, musobaqa qoidalarini takomillashtirish, sport bazalarini moddiy-texnik jihozlashni yaxshilash, sog'lig'ini profilaktika qilish, sportchilarning sog'lig'ini tibbiy nazorat qilish, shuningdek, sportchilarning sog'lig'ini yaxshilash, shuningdek, sportning sifatini yaxshilash orqali hal qilinishi mumkin. murabbiylar shtabining kasbiy tayyorgarligi. Biroq "sport va salomatlik" muammosi hozirgacha hal etilmagan. Elita sporti sohasidagi navbatdagi qarama-qarshilik shundaki, ko'plab sport turlari tezda "yoshroq" bo'lib qoldi. Rekord natijalarga o'smirlar, deyarli bolalar erishadi, masalan, badiiy va badiiy gimnastika, figurali uchish kabi sport turlari. Boshqa sport turlarida ham g'oliblarning yoshi sezilarli darajada pasayish tendentsiyasiga ega (O. Korbut, M. Filatova, L. Muxina, T. Lepinski, Yu. Lipnitskaya 14 yoshida eng yuqori natijalarga erishgan). Ko'rinib turibdiki, yosh sportchilar reytingi yuqori bo'lgan musobaqalarda ham g'olib chiqishlari mumkin. Biroq, muammoning mohiyati shundaki, yosh sportchini uning rivojlanishining yosh ko'rsatkichlarini hisobga olmasdan majburan tayyorlash mavjud. Ushbu muammoni murakkablashtiruvchi jihat - iqtidorli bolalarni sport bilan shug'ullanmasdan, bolani sport bilan shug'ullanish uchun tanlash tizimi. Tanlash ko'plab bolalar va ota-onalar uchun jiddiy psixologik stress bo'lib, u ko'pincha

2-TOM, 6-SON

bolani sportdan abadiy uzoqlashtiradi. Kattalar kontingentida "ishlab chiqilgan" maxsus texnologiyalardan moslashuvsiz foydalanish ularni yoshlar sporti metodologiyasiga yosh sportchini muddatidan oldin "nasos" qilishga olib keladi va sportning uzoq umr ko'rishi haqida gap bo'lmaydi. Bu yoshlar sporti sohasidagi qarama-qarshilik pirovardida sportning mohiyatini buzadi, sportchilarni jismonan va ma'naviy jihatdan zaiflashtiradi. Sport asoslariga jiddiy putur etkazadigan yana bir qarama-qarshilik, sudyalarning mehmonxonalarida, menejerlar kabinetlarida, ya'ni sport zallari, o'yin maydonchalari, maydonlardan uzoqda tashkil etilgan shartnomaviy g'alabalar tizimidan kelib chiqadi. Raqobat omilining siljishi, ayniqsa, jamoaviy sport turlarida sezilarli bo'ldi. Tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, futbol va xokkey chempionatlarining ko'p sonli o'yinlari oldindan sotilgan. Bu, albatta, sportchilarning ma'naviy asoslariga, shuningdek, sport bilan shug'ullanishga ta'sir qiladi. SHu bois, ko'pincha yarim bo'sh tribunalar va hafsalasi pir bo'lgan muxlislarni ko'ramiz. Professional sportda ham, shou-biznesda ham katta pul "aylanadi". Lekin sportning "tozaligi" uchun kurash, albatta, olib borilishi kerak. Sportning farmakologik xizmatida ham xuddi shunday qiyin vaziyat rivojlanmoqda. 1970-1980-yillarda boshlangan dopingdan foydalanish barcha sport turlariga tarqaldi. Doping muammosi jamiyatda noaniq qabul qilinadi. Albatta, bu tarzda sport o'yin-kulgida g'alaba qozonadi, lekin u insoniyatda ko'proq narsani yo'qotadi. Darhaqiqat, dopingni qo'llash sharti bilan, biz eng kuchlini aniqlash haqida gapirmayapmiz, bu holda shifokorlar va farmakologlar o'rtasida sportchini eng muvaffaqiyatli "nasoslash" mumkin bo'lgan kurash bor. Hozirda bunga yo'l qo'yish qiyin, chunki zamonaviy sportda har qanday holatda ham g'alaba qozonish tendentsiyalari faqat kuchayib boradi va rivojlanadi. Doping - bu sport shifokorlarining shaxsiy amaliyoti emas, balki ilmiy, uslubiy va tibbiy yordamning puxta o'ylangan tizimi. Shu bilan birga, zamonaviy sportchi juda katta mashg'ulot yuklarini boshdan kechirishi va uning tanasi farmakologik vositalar yordamisiz tezda tiklana olmasligiga shubha yo'q. Agar parvarish qiluvchi dorilarni ishlatmasa, sportchi zamonaviy hajmlarda va oldindan belgilangan intensivlik rejimlarida mashq qila olmaydi va stressning salbiy oqibatlari uning tanasi va psixikasida patologik o'zgarishlarga olib keladi. Shu sababli, sport shifokorlari sportchilarga haddan tashqari stress va stressni engishga yordam beradigan, tananing sovuqqa chidamliligini oshiradigan, sport jarohatlarini davolashda og'riq chegarasini oshiradigan ba'zi farmakologik vositalarni qonuniylashtirishni talab qiladi. Hech kim ekstremal kasb egalariga (konchilar, neftchilar, kosmonavtlar) farmakologik vositalar yordamida mehnat qobiliyatini tiklashni taqiqlamaydi. Unda nega professional sportchiga jarohatlardan yoki ortiqcha mashg'ulot stressidan tiklanish vaqtini qisqartirishga yordam bera olmaydi? Maxsus tashkil etilgan antidoping tashkilotlarining faoliyati kutilganlarni oqlamadi:

2-TOM, 6-SON

jamiyatda doping mojarolari susaymayapti. Doping uchun sudlangan sportchilar uzoq vaqtga katta sportga yo'l yopiladi, sport mukofotlaridan mahrum bo'ladilar, ular ketma-ket jamiyat tomonidan rad etilgan odamlarga aylanadilar.

3. XULOSA

Shunday qilib, sport faoliyatining ta'lim, ilmiy va madaniy tarkibiy qismlarini mustahkamlashda zamonaviy sportning ushbu va boshqa ijtimoiy qarama-qarshiliklarini hal qilish yo'llari. Sport madaniyatini shakllantirish va jadal rivojlantirish zamonaviy sport imkoniyatlarini sezilarli darajada oshirishi va sport harakatiga ommaviy jalb qilish uchun yangi manbalarni izlash uchun ijobiy jamoatchilik fikrini shakllantirishi mumkin.

4. ADABIYOTLAR

[1] Lubysheva , LI Jismoniy tarbiya va sport sotsiologiyasi: darslik. stud uchun qo'llanma . yuqoriroq . o'rganish . muassasalar / LI Lubyshev . - 3- nashr . , qayta ko'rib chiqilgan va qo'shilgan. - M . : Nashriyot uyi. "Akademiya" markazi , 2010 yil.

[2] Almekaimi H. Quvayt va boshqa Fors ko'rfazi mamlakatlaridagi futbol tashkiliy tuzilmasining ishtirok etish va futbol jamoasi o'yinlari o'rtasidagi munosabatlarga ta'siri. Minnesota universiteti, 2005.197 p.

[3] "Jismoniy madaniyat nazariyasi va amaliyoti" jurnalining davra suhbatlari Rossiya Davlat jismoniy tarbiya akademiyasining falsafa va sotsiologiya bo'limi bilan birgalikda // Jismoniy tarbiya nazariyasi va amaliyoti. 2000. No 6. [4] Zagrevskiy VI Modellashtirish harakat harakatlarini ilmiy bilish usuli sifatida // Vestn . Tomsk shtati. ped . un- ta (Tomsk davlat pedagogika universiteti axborotnomasi). 1999. soni . 2 (11). 11-14-betlar

[5] Razoqovna , OM (2023). ONLAYN MUSIQA VA RAQS ATAMALARI LUG'ATLARDA LUZAT TANLASH YO'LLARI. *Innovatsion Jamiyat : muammolar , tahlillar va Rivojlanish Istiqbollari (Ispaniya)* , 10-13.

